

RAUTAVAARAN KUNTA

EHKÄISEVÄN JA TÄYDENTÄVÄN TOIMEENTULOTUEN OHJEISTUS 2018

Sisällys

1.	TOIMEENTULOTUEN MYÖNTÄMINEN	3
1.1.	Menettely toimeentulotukiasioissa	3
1.2.	Toimeentulotuen takaisinperintä (ToTuL 20–23 §).....	4
2.	TÄYDENTÄVÄSSÄ TOIMEENTULOTUESSA HUOMIOITAVAT MENOT.....	4
2.1.	Terveystuotokulut ja matkakorvaukset	5
2.2.	Lasten päivähoito.....	5
2.3.	Muut kuin perustoimeentulotukeen sisältyvät asumismenot	5
2.4.	Hakijan erityisistä tarpeista tai olosuhteista aiheutuvat menot.....	5
3.	TOIMEENTULOTUKI ERI ELÄMÄNTILANTEISSA	8
3.1.	Opiskelu	8
3.2.	Yrittäjyys	8
3.3.	Vapausrangaistus.....	8
3.4.	Varusmiehen palvelusajan korvaus.....	8
3.5.	Asunnottomuus	8
3.6.	Maahanmuutto.....	9
4.	EHKÄISEVÄ TOIMEENTULOTUKI.....	9

1. TOIMEENTULOTUEN MYÖNTÄMINEN

Perustuslain 19 §:n mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Toimeentulotuki on tämän oikeuden toteuttamista turvaava keskeinen etuus. Oikeudesta toimeentulotukeen säädetään toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/97) ja toimeentulotuesta annetun lain väliaikaista muuttamista koskevassa laissa (1410/01).

Toimeentulotukilaki, Sosiaali- ja terveysministeriön opas toimeentulotukilain soveltajille (2013:4) sekä Rautavaaran perusturvalautakunnan vahvistama toimeentulotuen soveltamisohje opastavat toimeentulotuen myöntämiseen liittyvässä käytännön työssä. Toimeentulotukeen liittyvä lainsäädäntö on aina ensisijainen sen soveltamisohjeisiin nähden. Soveltamisohjeista voidaan poiketa, mikäli toimeentulotukea myöntävä viranomainen toteaa henkilön tai perheen elämäntilanteen edellyttävän sitä. Jos kyseessä on harkinnanvarainen asia tai hakija on erikseen perustellut yleislinjasta poikkeavaa hakemustaan, harkinnanvaraisen päätöksen täydentävästä toimeentulotuesta tekee sosiaalityöntekijä, perusturvajohtaja tai sosiaaliohjaaja ja ehkäisevästä toimeentulotuesta sosiaalityöntekijä tai perusturvajohtaja, jotka myös laativat tarvittavan suunnitelman yhdessä asiakkaan kanssa.

Toimeentulotuki on viimesijainen taloudellisen tuen muoto. Mitään henkilöryhmää ei voida jättää toimeentulotuen sovellusalueen ulkopuolelle. Hakijoiden tilanne on aina arvioitava yksilö- tai perhekohtaisesti.

Perustoimeentulotuen myöntäminen ja maksaminen kuuluu Kelalle. Kunnan tehtävä on päättää harkintaan perustuvasta täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta. Kelan etuusohjesivusto www.kela.fi

Toimeentulotuen Perusosan jakautuminen

Ravintomenot 49 %

Vaate- ja jalkineiden menot 9 %

Informaatiomenot (lehti, puhelin, tietotekniikka) 20 %

Vähäiset terveydenhuoltomenot 3 %

Muut jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot 19 %

1.1. Menettely toimeentulotukiasioissa

Perustoimeentulotukea haetaan Kelasta, joka ohjeistaa kansalaisia hakemuskäytännöistä.

Täydentävää toimeentulotukea voi hakea sen jälkeen, kun on saanut päätöksen perustoimeentulotuesta Kelasta. Ehkäisevää toimeentulotukea voi hakea myös

suoraan oleskelukunnasta ilman, että asiakas on hakenut perustoimeentulotukea Kelasta.

Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen hakijan on esitettävä hakemuksen liitteenä selvitykset tuloista ja varallisuudesta sekä muista toimeentulotukioikeuden selvittämisen kannalta välttämättömistä seikoista (tiliotteet, tosite vuokranmaksusta, lasku/kuitti menoista joihin hakee toimeentulotukea, verotuspäätös vuosittain, kuolinpesän verotuspäätös, perunkirja), mikäli ne eivät tule esille KELA:n päätöksestä. Hakijan on yksilöitävä ja perusteltava täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen tarve.

Päätös toimeentulotuesta on annettava viivytyksettä. Toimeentulotukilain perusteella hakijalla on oikeus saada päätös viimeistään 7 arkipäivänä hakemuksen vastaanottamisesta tai sen täydentämisestä.

Hakijan tulee päästä keskustelemaan henkilökohtaisesti sosiaalityöntekijän kanssa viimeistään seitsemäntenä (7.) arkipäivänä sen jälkeen kun hakija on tätä pyytänyt. Henkilökohtainen keskustelu voi tarkoittaa myös puhelinkontaktia.

Hakemuksen siirtäminen oikealle viranomaiselle

Jos perustoimeentulotuen hakemus saapuu kuntaan, hakemus toimitetaan Kelaan ilman aiheetonta viivytystä.

1.2. Toimeentulotuen takaisinperintä (ToTuL 20–23 §)

Takaisinperinnästä on päätettävä toimeentulotukipäätöksen yhteydessä.

2. TÄYDENTÄVÄSSÄ TOIMEENTULOTUESSA HUOMIOITAVAT MENOT

Täydentävää toimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon tarpeellisen suuruisina erityismenot, joita ovat:

- 1) muut kuin 7 b §:ssä tarkoitetut asumisesta aiheutuvat menot; sekä
- 2) henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat, toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeelliseksi harkitut menot.

2.1. Terveydenhuoltokulut ja matkakorvaukset

Julkisen terveydenhuollon, hammashoidon sekä silmälasien hankinnasta aiheutuvat kustannukset kuuluvat perustoimeentulotuella katettaviin menoihin.

Kela arvioi kohtuulliset terveydenhuollon ja matkakorvauksien menot.

Kela huomioi laskelmaan myös julkisen terveydenhuollon fysioterapian maksut.

2.2. Lasten päivähoito

Kela huomioi perusmenoina koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan menot.

Lasten tapaamisesta aiheutuneet kulut ja elatusapu

Kela huomio lapsen tapaamisesta lapsen kanssa eri taloudessa asuvalle etävanhemmalle aiheutuvat menot siltä osin, kun ne perustuvat kunnan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen vahvistamaan sopimukseen tai tuomioistuimen päätöksen toimeenpanoon

2.3. Muut kuin perustoimeentulotukeen sisältyvät asumismenot

Täydentävää toimeentulotukea asumismenoihin ei pääsääntöisesti myönnetä.

2.4. Hakijan erityisistä tarpeista tai olosuhteista aiheutuvat menot

Kodin perustamiseen ja kodin tarvikkeisiin voidaan harkinnalla myöntää toimeentulotukea erityisen painavista syistä kertaluonteisesti (esim. pitkän laitoshoidon, vankeustuomion tai asunnottomuuden jälkeen) **enintään 150 € yksin asuvalle ja 300,00 € perheelle ensisijaisesti** maksusitoumuksella sosiaalipalvelujen työtoiminnan valmistamiin tai kierrätystuotteisiin. Jälkihuoltonuorten kohdalla ensiasunnon perusvarustus maksetaan ensisijaisesti nuoren itsenäistymisvaroista.

Kodinkoneet

- pyykinpesukone enintään **200 €** mikäli taloyhtiössä ei ole pesukonetta tai hakijalla ei todistettavasti ole muuta pyykinpesumahdollisuutta. Pyykinpesukoneen hankintaa tuetaan enintään **joka 5.vuosi**, ellei ole muuta perusteltua syytä ja harkintaa.

Lastentarvikkeet

- Vaunut/Rattaat 100 €
- Sänky 50 €
- Hoitopöytä 50 €
- Syöttötuoli 50 €

Lasten harrastusmenot sisältyvät pääsääntöisesti lasten perusosalla katettaviin menoihin. Lasten ohjattuihin harrastemenoihin ja harrastusvälinehankintoihin voidaan myöntää toimeentulotuen pitkäaikaisasiakkaana olevalle perheelle täydentävää toimeentulotukea enintään **150 € /lapsi/vuosi/tositetta/** vastaan. Juniorikortti/ -tuki ei vähennä täydentävää toimeentulotukea.

Aikuisten harrastusmenot on huomioitu toimeentulotuen perusosassa.

Ammattiliiton ja työttömyyskassan jäsenmaksut ovat verotuksessa vähennyskelpoisia ja kuuluvat toimeentulotuen perusosaan.

Työmatkakustannukset kuuluvat Kelan maksamaan perustoimeentulotukeen. Bussikortit voidaan myöntää esim. asiakkaan kuntoutumista tuettaessa, sosiaalityön suunnitelmallisena toimintana.

Opiskelun kustannukset kuuluvat pääsääntöisesti perustoimeentulotukeen.

Opinnoista aiheutuvina menoina voidaan huomioida välttämättömien opiskelutarvikkeiden hankintoja (mm. oppikirjat) enintään **300 €/lukuvuosi** (syys- ja kevätlukukausi), sillä edellytyksellä, että opinnot ovat edenneet suunnitelman mukaisesti.

Edunvalvontapalkkio huomioidaan menona laskun erääntymiskuukaudelle.

Hautaus: Kuolinpesän hoitaja ohjataan hakemaan ensisijaisesti maksusitoumusta hautauskuluihin. **Hautauskustannuksina** huomioidaan kohtuulliset kustannukset siltä osin kuin vainajan jättämät varat eivät riitä hautajaiskuluja kattamaan. Kustannukset enintään 1000 €. (Varat vähennettynä kulut enintään 1000 € = myönnettävä osuus).

Hautaukseen liittyvät kulut ja käytännön järjestelyt

Hautauskuluihin myönnetään toimeentulotukea kohtuullisten kustannusten mukaan enintään 1000 €. Hautaustoimistoon lähetettävä maksusitoumus kattaa hautaustoimiston kulut sekä seurakunnan kulut, joista seurakunta lähettää laskun hautaustoimistolle.

Hautauskulujen myöntämisperusteet ovat yhdenmukaiset, riippumatta uskontokunnasta tai seurakuntaan kuulumisesta.

Lähiomaisen (vanhemmat, puoliso, lapset, sisarukset, isovanhemmat, appivanhemmat) hautajaisiin osallistumisesta aiheutuviin **matkakustannuksiin** myönnetään perustoimeentulotukeen oikeutetulle täydentävää toimeentulotukea edullisimman vaihtoehdon mukaan **oman asuinpaikkakunnan sosiaalitoimesta**.

Omaiselle, jolla on oikeus perustoimeentulotukeen, voidaan myöntää toimeentulotukea kukkalaitteeseen **50 €** kun vainaja on puoliso, lapsi, äiti, isä, veli, sisko tai isovanhempi. Tukea haetaan oman asuinpaikkakunnan sosiaalitoimesta.

Romanivaatetukseen voidaan myöntää kahden vuoden välein enintään **450 €**, mikäli toimeentulotukiasiakkuus on jatkunut vähintään vuoden. Juhlahameeseen ei myönnetä tukea (KHO 7.4.2000/686).

Takuu-säätiön lainan maksu, lisäverot, sakot ja oikeudenkäyntimatkat eivät ole täydentävässä toimeentulotuessa huomioitavia menoja.

Velkajärjestelyasiakas toimeentulotuen hakijana

Kela voi myöntää velkajärjestelyssä olevalle toimeentulotukea poikkeustilanteessa (kts. Kelan ohje). Asiakas ohjataan hakemaan ensin perustoimeentulotukea.

Vuokravakuus

Kela arvioi asiakkaan vuokravakuuden tarpeen oman ohjeistuksensa mukaisesti perustoimeentulotuen laskelmassa. Vuokravakuus tulee hakea ensisijaisesti KELA:sta. Mikäli vuokravakuutta haetaan KELAN:n kielteisen päätöksen jälkeen täydentävänä tai ehkäisevänä tukena, voidaan täydentävää toimeentulotukea myöntää erityisin perustein mm. avo-/avioeron, terveydellisen syyn, perhekoon muutoksen ja asunnottomuuden perusteella **kertaluonteisesti ensisijaisesti maksusitoumuksella**.

Auton hankkimis-, korjaus-, huolto- ja käyttökulut, liikennevakuutusmaksut ja muut vastaavat kustannukset eivät kuulu täydentävällä toimeentulotuella katettaviin menoihin.

Eryyisen korkeita kustannuksia aiheuttavasta erityisruokavaliosta aiheutuvia kustannuksia voidaan huomioida menona enintään **50 €/kk**, mikäli hakija ei saa korvausta muun lain perusteella ja on toimittanut lääkärin lausunnon, sekä luotettavan ja riittävän selvityksen erityisruokavalion aiheuttamista lisäkustannuksista/ normaalia suuremmista kustannuksista.

Tuettu loma; toimeentulotukea voidaan myöntää loman omavastuuosuuteen joko kokonaan tai osittain asiakaskohtaisen harkinnan perusteella esim. lastensuojelun asiakasperheelle.

3. TOIMEENTULOTUKI ERI ELÄMÄNTILANTEISSA

3.1. Opiskelu

Kaikkien opiskelijoiden ensisijainen toimeentulojärjestelmä on opintotukilain (65/1994) mukainen opintotuki sisältäen opintorahan, yleisen asumistuen ja valtion takaaman opintolainan.

Alle 18-vuotiaat kuuluvat vanhempiensa elatusvelvollisuuden piiriin.

Alaikäisen opiskelijan tai lastensuojelun jälkihuollossa olevan nuoren ei edellytetä hakevan opintolainaa, eikä sitä lasketa tuloksi perustoimeentulotuessa.

Kela on ainoa päätösvaltainen viranomainen käsittelemään perusosan alentamista.

3.2. Yrittäjyys

Yrittäjän perustoimeentulotuen myöntää Kela. Yrittäjän saama tulo yrittäjätoiminnastaan on toimeentulotuessa huomioon otettavaa tuloa.

3.3. Vapausrangaistus

Vankilassa olo vaikuttaa useimpiin Kelan etuuksiin. Vankeusvanki, tutkintavanki ja sakkovanki ovat erilaisessa asemassa etuuksien suhteen. Etuuksia ei keskeytetä, mikäli henkilö suorittaa pelkkää sakon muuntorangaistusta, alle kolmen kuukauden vankeusrangaistusta, rangaistusta ulkomaisessa vankilassa, tutkintavankeutta tai yhdyskuntaseuraamusta. Valvotussa koevapaudessa olevalla on oikeus Kelan etuuksiin samoin perustein kuin muillakin hakijoilla.

3.4. Varusmiehen palvelusajan korvaus

Palvelusajan korvaus kuuluu Kelan maksamaan perustoimeentulotukeen.

3.5. Asunnottomuus

Asunnottomien perustoimeentulotuen myöntää KELA. Asunnottoman toimeentulotuen perusosa huomioidaan yhteisöasujan mukaan (ToTuL 9 §.).

Muutto toiseen kuntaan

Kela myöntää perustoimeentulotuen. Kela vastaa muuttokustannuksista ja takuuvuokrista.

3.6. Maahanmuutto

Maahanmuuttajien perustoimeentulotuen myöntää KELA.

Kansalaisuushakemuksesta aiheutuvat menot ovat toimeentulotuessa huomioitavia vain erityisperustein. (KHO 22.8.2001/1903).

4. EHKÄISEVÄ TOIMEENTULOTUKI

Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää taloudellisista vaikeuksista selviytymiseksi, hakijan omatoimisen suoriutumisen edistämiseksi sekä syrjäytymisen ja pitkäaikaisen toimeentulotuki asiakkuuden ehkäisemiseksi.

Ehkäisevän toimeentulotuen myöntämisen yhteydessä **sosiaalityöntekijä/perusturvajohtaja laatii hakijan kanssa palvelutarpeen arvion ja/tai sosiaalityön suunnitelman.** (ToTuL 1 §, 13 §). Ehkäisevä toimeentulotuki on pääsääntöisesti kertaluonteinen avustus.

Perusteet ehkäisevän toimeentulotuen myöntämiseen ovat seuraavat:

- 1) Ehkäisevää toimeentulotukea myönnetään talousarvion määrärahojen puitteissa.
- 2) Ehkäisevän tuen myöntäminen perustuu asiakkaan kokonaistilanteen erittelyyn ja palvelutarpeen arviointiin. Tarvittaessa asiakkaalle laaditaan sosiaalityön **asiakassuunnitelma**, joka **kirjataan** sosiaalityön asiakastietojärjestelmään.
- 3) Ehkäisevä toimeentulotuki on tilannekohtaista ja kertaluonteista. Ehkäisevä toimeentulotuki on viimesijaista ja harkinnanvaraista tukea.
- 4) Ehkäisevän toimeentulotuen myöntämisessä noudatetaan näiden ohjeiden lisäksi myös toimeentulolain ja Sosiaali- ja terveysministeriön ohjeiden mukaisia menettelytapoja.

Ehkäisevän toimeentulotuen tavoitteet:

- 1) Sosiaalisen turvallisuuden edistäminen
- 2) Omatoimisen suoriutumisen edistäminen
- 3) Syrjäytymisen ehkäiseminen
- 4) Pitkäaikaisen toimeentulotukiriippuvuuden ehkäiseminen

Ehkäisevän toimeentulotuen käsittelyn yhteydessä on aina kartoitettava hakijan kokonaistilanne ja mahdolliset muut palvelu- ja tukitarpeet mm. velkaneuvonta, edunvalvonta, välitystili sekä mielenterveys- ja päihdepalvelut ja lastensuojelu- ja lapsiperhepalvelut.

MYÖNTÄMISEN KOHDE	Kelle kohdentuu	ETUUS	Ohjeessa
Kodin tarvikkeet	Yksin asuva 150 € Perhe 300 €	Ensisijainen maksusitoumus	sivu 5.
Pyykinpesukone 5 v välein		enintään 200 €	sivu 5.
Vaunut/rattaat		100 €	sivu 6.
Sänky	lapsen	50 €	sivu 6.
Hoitopöytä		50 €	sivu 6.
Syöttötuoli		50 €	sivu 6.
Harrastusmeno	lapsen	150 €/vuosi	sivu 6.
Opiskelutarvikkeet		300 € lukuvuosi	sivu 6.
Hautaus		Hankintasopimuksen mukaan	sivu 6.
Omaisien kukkalaite		50 €	sivu 7.
Romaninaisen vaatetus/hame 2v.välein		450 €	sivu 7.
Erityisen korkea erityisruokavalio		50 €/kk	sivu 7.